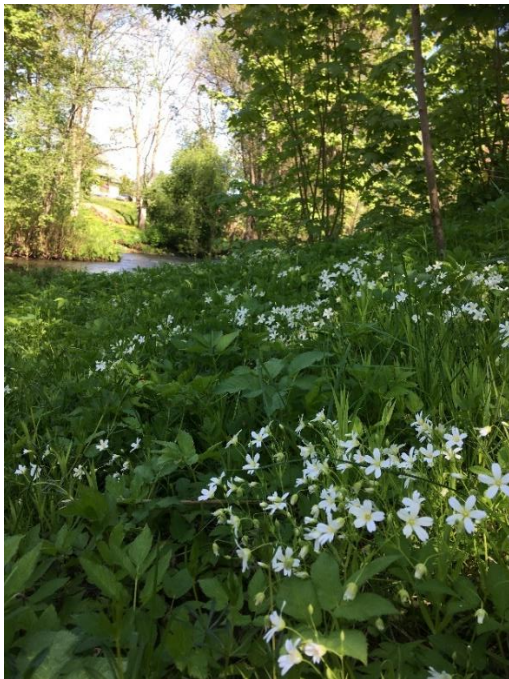

KINNITATUD
Keskkonnaameti peadirektori asetäitja
01.11.2023
korraldusega nr 1-3/23/609

Palakmäe loodusala kaitsekorralduskava

Õhne jõgi. Reet Reiman

Keskkonnaamet 2023

Sisukord

1. Ala iseloomustus	3
1.2 Uuritus ja seire	4
1.2.1. Inventuuride ja uuringute vajadus.....	5
1.3. Paisud.....	6
2. Väärtused ja kaitse-eesmärgid	8
3. Kavandatavad kaitsekorralduslikud tegevused	14
3.1. Koosluste hooldus- ja taastamistööd.....	16
3.2. Hoiuala piiritähiste uuendamine	17
Kasutatud allikad	19

1. Ala iseloomustus

Palakmäe loodusala koosneb kolmest lahustükist ning sellel kaitstakse väike- konnakotkast, jõgesid ja ojasid, lamminiite ning nende elupaikadega seotud liike nagu näiteks harjus, kiilid ja nahkhiired. Eesmärkide saavutamiseks on vaja tagada pärandniitude hooldus ja taastamine.

Kaitstava(te) ala(de) nimi/nimed	Palakmäe hoiuala (KLO2000106), Helme jõe hoiuala (KLO2000096), Õhne jõe hoiuala (KLO2000104), Leebiku väike-konnakotka püsielupaik (KLO3000566)
Loodusala nimi	Palakmäe loodusala (EE0080413)
Pindala	138,2 ha
Asukoht ja piirid	Valga maakond Tõrva vald ja Tõrva linn https://register.keskkonnaportaal.ee/register/internationally-important-area/8950271
Kaitsekord	„Hoiualade kaitse alla võtmine Valga maakonnas” https://www.riigiteataja.ee/akt/970876?leiaKehtiv „Väike-konnakotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” https://www.riigiteataja.ee/akt/13305116?leiaKehtiv Looduskaitseseadus § 32 ja 33 https://www.riigiteataja.ee/akt/129062022007?leiaKehtiv
Koostaja nimi	Reet Reiman
Koostamise aasta	2023
Kaitsekorralduskava koostamise kord	„Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise kord ning kaitsekorralduskava kinnitaja määramine” https://www.riigiteataja.ee/akt/104112022001

Kaitsekorralduskava (*edaspidi ka KKK*) annab soovitusel kaitstava ala valitsejale kaitse-eesmärkide saavutamise parimatest viisidest, kuid ei loo õigusi ega kohustusi kolmandatele isikutele.

Kaitsekorralduskava koostamisel juhendatakse kehtivast seadusandlusest ja kaitsekorralduskava koostamise juhendist. Palakmäe loodusala KKK on koostatud tähtajatult. Kava vaadatakse üle ja uuendatakse põhjendatud juhtudel väärtuste kaitse tagamise eesmärgil lähtuvalt tulemuslikkuse hindamise või uue inventuuri andmetest.

Kasutatud lühendid, mõisted ja selgitused

MO – maaomanik

KE – kaitse-eeskiri

Kaitseväärtus – kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk)

Kaitse eesmärk – kaitseväärtuse soovitud seisund

KeA – Keskkonnaamet

KAUR – Keskkonnaagentuur

KKK – kaitsekorralduskava

KOV – kohalik omavalitsus

LKS - looduskaitseeadus

KA – kaitseala

LKA – looduskaitseala

MKA – maastikukaitseala

RP – rahvuspark

HA – hoiuala

PEP – püsielupaik

LoD – loodusdirektiiv (käsitleb ohustatud elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsepõhimõtteid)

LiD – linnudirektiiv (sätestab liikmesriikide õigused ja kohustused loodusliku linnustiku kaitseks ja kasutamiseks)

LoA – loodusala (loodusdirektiivi I ja II lisas nimetatud elupaigatüüpide või liikide kaitseks asutatud ala)

LiA – linnuala (linnudirektiivi I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisast puuduvate rändlinnuliikide elupaikade kaitseks asutatud ala)

PLK – poollooduslik kooslus

RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus

EELIS – Eesti Looduse Infosüsteem

SKV – sihtkaitsevöönd

PV – piiranguvöönd

SDF – Natura standardandmebaas

Säilitamine – olemasolevate väärtuste säilitamine (seisund ei muutu halvemaks, säilitamine ei tähenda seda, et seisund peab jääma samaks) (looduslik areng)

Seisundi parendamine – arvestatava esinduslikkusega (C) elupaikade seisundi parendamine (kraavide sulgemine, looduslikule arengule jätmise jms)

Taastamine – tegevused, mis on seotud olemasolevate, kuid halvenenud struktuuriga elupaikade taastamisega (näiteks PLKd, sood)

Kujunemise potentsiaal – SKV-s potentsiaal tulevikus elupaikade kujunemiseks potentsiaalsete elupaikade arvelt.

1.2 Uuritus ja seire

- ❖ 2000. aastal inventeeriti Palakmäe hoiualale jäävaid niite (Tarmo Niitla, Erki Uustalu), mille tulemusel esitati seisundihinnangud Natura Standardandmebaasi (*edaspidi ka NAB*). Hiljem on niidualadel osaliselt inventeeritud põhjapoolseid alasid (Inventeerija Oliver Parrest, EELISes andmed aastast 2017). Piire muudetud ei ole.
- ❖ 2007. a koostati keskkonnamõjude hinnang Õhne jõel paiknevatele Tõrva ja Leebiku paisudele kalapääsude rajamiseks. Kavandatava tegevuse eesmärgiks oli Õhne jõe ökoloogilise kvaliteedi parandamine ning EL Veepoliitika raamdirektiivi kriteeriumite järgi hea seisundi saavutamine. 2023. a seisuga on Leebiku pais likvideeritud ja Tõrva paisule on rajatud kalapääs.
- ❖ **Riiklik seire** väikse-konnakotka püsielupaiga alal pesitsusedukuse jälgimiseks. Tegemist on Keskkonnaagentuuri igal aastal tehtava seirega. Seiret viiakse läbi kolme aasta tagant.

1.2.1. Inventuuride ja uuringute vajadus

Niidualade inventuur – pärandniitude levikuandmete täpsustamiseks ja registrites andmete uuendamiseks on vajalik läbi viia niidualade inventuur. Praegu registris olevad andmed pärinevad valdavalt aastast 2000. Osaliselt on andmeid uuendatud 2017. a. Inventuur viiakse läbi 2026. a Keskkonnaameti tellimusel.

Võimalike ligipääsuteede kaardistamine ja vajadusel ligipääsuteede rajamine – hoiuala läänepoolsed niidud (jõe vasakkaldal) on regulaarsest hooldusest väljas ja seda eelkõige keeruliste ligipääsuolude tõttu. Kaitsekorralduskavaga kavandatakse uuring, selgitamaks välja, kas ja kust on niidule pääsemine kõige mõistlikum ja otstarbekam. Vajadusel rajatakse uuringu tulemusele tuginedes ligipääsuteed ka läänepoolsetele niitudele pääsemiseks. Uuring viiakse läbi aastatel 2025-2026.

Helme jõe uuring – Palakmäe loodusala koosseisus oleva Helme jõe hoiuala seisundi kohta on andmed puudulikud. Jõel on varasemalt olnud mitmeid paisutusi ning jõe kaldal asuvad nii Helme surnuaed kui ka Helme hooldekodu (varasem Valgamaa kutsehariduskeskuse Helme õppehoone) ning need on võimalikud reostusallikad. Helme jõe seisundi kohta ülevaate saamiseks (sh paisutuse mõjust) tellitakse 2024. a vastav uuring. Tegemist on Keskkonnaameti tellitava tööga.

Võsastunud alade taastamine ja lamminiitude hooldamine – alale jääb u 54 ha erinevas seisundis lamminiitusid. Osaliselt on alad hoolduses, kuid on ka võsastunud osasid. Vajalik on hooldamise jätkamine ning ka seni hooldusest väljas olnud alade taas hooldusesse võtmine

(vajadusel võsa eemaldamine jms ettevalmistavad tööd e taastamine). Võsastunud ja taastamist vajavate alade maht selgub 2026.a läbi viidava niidualade inventuuri tulemusel.

Paksukojalise jõekarbi uuring – liigi tegevuskavas¹ on märgitud, et Õhne jõgi ei pruugi liigile sobida ning EELISE järgi ei ole liiki alal registreeritud. Vajalik on läbi viia vastav uuring selgitamiseks, kas Õhne jões (või ka Helme jões) võib leiduda paksukojalist jõekarpi ning kas nimetatud veekogu(d) üldse sobib liigi elupaigaks. Tegemist on Keskkonnaameti 2025. a tellitava uuringuga.

1.3. Paisud

Palakmäe loodusala koosseisu jäävad Helme jõgi Helme sillast kuni suubumiseni Õhne jõkke Tõrva gümnaasiumi juures (u 4,4 km pikkune lõik) ja Õhne jõgi Läti piirist kuni Jõku jõe suudmeni (35 km) ning Leebiku mnt sillast allavoolu (2,5 km ulatuses).

EELISE järgi jääb Palakmäe loodusalale 8 paisu:

- Helme veski pais (PAIS011630) – hävinud/lammutatud, kalade läbipääs tagatud. 2021. a RMK talgute raames likvideeriti Helme-Veski paisuvare. Eemaldati kaks põhjapalki, jões hajutati laiali paisuvaremetest pärit looduslikud kivid, tehislikud betoonseguga tükid ja kivid ladustati vasakkaldale suure kivikuhja juurde ning põhjapalkide all olnud kaks betoonist pörkepõrandad lammutati tekkinud karestikuga samasse tasapinda (seotud augusti-septembri vooluhulgaga). Pörkepõranda jäägid ei ole takistuseks ka väga madala veega perioodil, sest pörkepõrand eemaldati vasakult poolt jõekallast 3 meetri ulatuses täielikult, mis kujuneb eeldatavasti madalvoolusängiks. RMK monitoorib objekti ka edaspidi erinevate vooluhulkade korral.
- Helme pais (PAIS017580), kõrgus 0,3 m – RMK tellis projekti² paisu lõplikuks likvideerimiseks. Keskkonnaamet on esitanud oma seisukoha, projekteerimistingimused ja soovitused projekti juurde kirjaga nr 6-2/21/21983-2 (12.11.2021). Tööd viidi läbi 2023. a kevadel-suvel.
- Alaveski (Helme) pais (PAIS017570) – hävinud/lammutatud.
- Tõrva pais (Veski tn pais) (PAIS010260), kõrgus 3,2 m. Tähtajatu keskkonnaluba paisutamiseks nr L.VV/326076 – on antud OÜ-le Tõrva Veejõud 05.11.2015. Paisul on tagatud kalade läbipääs. Tõrva kalapääs aitab veekogumi kalastiku seisundit parandada ning saavutada/säilitada jõe vähemalt „hea” ökoloogiline seisund. Positiivse mõju suurendamiseks oleks vajalik kalapääsu langu ühtlustamine ja ajuti liiga suure vee voolukiirusega sissevooluregulaatori ümberehitus, võimalusel otsida lahendus ka liigveelasu atraktiivsuse vähendamiseks.
- Matsiveski pais (PAIS018740) – hävinud/lammutatud.
- Kaubiveski pais (PAIS018730) – hävinud/lammutatud.

¹ Paksukojalise jõekarbi (*Unio crassus*) kaitse tegevuskava, kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 19.09.2017. a käskkirjaga nr 1-1/17/327. Allikas: <https://keskkonnaamet.ee/media/721/download>

² <https://rmk.eu/organisatsioon/el-fondid-1/uhtekuuluvusfond/vooluveekogude-tervendamine>

- Koorküla Veskejärve pais (PAIS012240), kõrgus 2,7 m. Keskkonnaluba paisutamiseks nr KL-509982 tunnistati omaniku avalduse alusel 31.03.2023 kehtetuks. RMK on Koorküla paisu lisanud oma 2024. a tööde tabelisse³, et koostada sellele paisu likvideerimise ehitusprojekt.
- Leebiku pais (PAIS015610) – paisutus likvideeritud

---

³ Registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 04.07.2023 nr 7-11/23/12886

2. Väärtused ja kaitse-eesmärgid

Loodusala kaitse-eesmärgid on Euroopa Liidu Loodusdirektiivi I lissasse kantud kooslused jõed ja ojad (3260) ning lamminiidud (6450) ja II lissas nimetud liigid tiigilendlane (*Myotis dasycneme*), rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*) ja paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*). Palakmäe loodusala koosneb kolmest hoiualast (Helme jõe hoiuala, Palakmäe hoiuala ja Õhne jõe hoiuala) ja ühest püsielupaigast (Leebiku väike-konnakotka püsielupaik).

Hoiualade kaitse-eesmärgiks on elupaigatüüp jõed ja ojad (3260). Lisaks on Õhne jõe hoiuala kaitse-eesmärgiks II lissas nimetatud liik rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*) ning Palakmäe hoiuala kaitse-eesmärgiks on lisaks jõe elupaigatüüp 6450 (lamminiidud). Hoiualade kaitse-eesmärgiks ei ole seatud tiigilendlase ja paksukojalise jõekarbi kaitset. Kaitsekorralduskavaga kavandatakse uuring selgitamiseks ala sobivust paksukojalisele jõekarbile ning seejärel tehakse ettepanek lisada eelpool nimetatud liigid siseriiklikult Õhne jõe hoiuala kaitse-eesmärgiks.

Teised tähelepanuväärsed liigid looduslal on põhja-nahkhiir (*Eptesicus nilssonii*), tõmmulendlane (*Myotis brandtii*), veelendlane (*Myotis daubentonii*), pruun-suurkõrv (*Plecotus auritus*) ja euroopa harjus (*Thymallus thymallus*).

Natura standardandmebaasi (*edaspidi ka* SDF järgi on elupaigatüüpi jõed ja ojad ala kaitse-eesmärgiks 50 ha. Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) elupaika kantud ei ole ja seega arvestatakse eesmärgi osas seda veeala pindala, mis jääb hoiuala koosseisu.

SDF järgi on elupaigatüüpi 6450 alal 65 ha. EELISE järgi on alal inventeeritud elupaika u 54 ha (2000. ja 2017. a andmed). Erinevate kihtide ja kaartide (nii ajalooline kui ja ajakohane põhikaart ja ortofoto) võrdlemisel võib öelda, et juba algselt on tegemist olnud vale määranguga, sest elupaiga polügoon on umbes 9 ha ulatuses märgitud veealadele. Praegused mõõtevahendid ja kaardid on oluliselt täpsemad, kui 20 aastat tagasi. 2023. a seisuga on pärandniidu toetusega hoolduses 15,74 ha ja põhississetuleku toetuse all 6,36 ha. Hooldatavad alad jäävad jõe paremkaldale. Hoiuala läänepoolsed niidud on raskemini ligipääsetavad ning seetõttu on huvi nende hooldamise vastu madal. Kaitsekorralduskavaga kavandatakse viia läbi uuring selgitamiseks, kas ja kust on niitudele pääsemine kõige otstarbekam ja majanduslikult mõistlik. 2020. a koostatud luhtade hoolduskava⁴ järgi on luhtade taastamise juures oluline lisaks ligipääsule ja edasisele hooldamisele ka see, kas taastatavale luhale on olemas juurdepääs (ka vajaliku tehnikaga) ja millises seisus see on. Ligipääs peaks kindlasti võimaldama alale pääseda mitte üksnes taastamistehnikaga vaid võimaldama ka hilisemat alale pääsemist erineva heinavarumise tehnikaga. Samuti viidatakse kavas sellele, et juba taastamise algfaasis on kriitilise tähtsusega küsimus, kas luhaheinale on rakendust. Selliste alade puhul on vajadusel võimalik toetada aladele ligipääsuteede rajamist. Konkreetsed kohad selgitatakse välja eelneva uuringuga. Samuti kirjeldatakse uuringus ligipääsuteede tehnilised andmed.

---

⁴ Luhtade hoolduskava <https://keskkonnaamet.ee/media/1265/download>

Kokkuvõttes on alal erinevas seisundis niidukooslusi ligikaudu 54 ha ning kaitsekorralduskavaga seatakse loodusala eesmärgiks säilitada (sh taastada) 54 ha pärandniite.

Loodusala kaitse-eesmärgiks oleva rohe-vesihobu (leiukoht KLO9200056) kohta pärinevad viimased kinnitatud andmed aastast 2002, kui on märgitud et liik esineb alal. Hilisemaid seireid ei ole tehtud. 2011. a koostatud rohe-vesihobu kaitse tegevuskava eelnõu⁵ järgi võivad liigi potentsiaalseteks ohuteguriteks olla veekogu reostumine, veekogude olemuse muutumine (õgvendamine, süvendamine, tammide ehitamine vms), mineraalse või orgaanilise hõljumirikka vee juhtimine vooluveekogusse.

Tiigilendlase (leiukoht KLO912267) kohta pärinevad viimased andmed aastast 2016, kui on loendatud 6 looma. Tegemist on toitumisalaga. Nahkhiirlaste kaitse tegevuskava⁶ järgi on toitumispaikadena eelistatud loodusliku ja mitmekesise taimestikuga veekogud ja nende kaldapuistud, putukarikkad lagedad alad, metsad ning lineaarsed maastikuelemendid (metsaservad, teed, rajad, sihid jms). Kuna tiigilendlane eelistab toituda veekogudel ja nende kaldapuistutes, on neile ohuks veekogude saastumine, mille tagajärjel väheneb saakputukate arvukus ja mitmekesisus. Samuti võivad veekogud nahkhiirte toitumisaladena kaotada oma väärtuse ka kallaste hoonestamise, valgustamise, veepinna kinnikasvamise, kaldapuistute või üksikpuude raie tulemusena.

Paksukojalise jõekarbi esinemise kohta looduslal EELISE järgi andmed puuduvad. 2017. a kinnitatud kaitse tegevuskava⁷ järgi eelistab liik Eestis väga heas või heas seisundis jõelõike. Siiski tuuakse tegevuskavas välja ka asjaolu, et andmed EELISEs on kohati puudulikud ja üldistatud ning tegelikult leidub liiki rohkem nii seni märgitud kui mõnedes teistes vooluveses. Samuti märgitakse, et paksule jõekarbile ei näi sobivat ka kiirevoolulised ja selgeveelised lõigud forelli- ning harjusejõgedes, millest üks on Õhne jõgi. Võimalik, et see jõgi võib olla talle liiga toiduvaene. Üldiselt on liigile ohuteguriteks vee reostumine, hüdro-morfoloogilised mõjud (kuivad aastaajad, kaevetööd, paisutamine) ning erinevad bioloogilised mõjud (nt sobivate kalaliikide kadumine). Viimast ohutegurit peetakse Eestis väikseks.

Leebiku väike-konnakotka püsielupaik on moodustatud I kaitsekategooria liigi väike-konnakotkas (*Clanga pomarina*) kaitseks. Väike-konnakotkas on liigina pikaajaline ja üsna paigatruu (ei pruugi asustada sama pesapaika, kuid see-eest asustab pikalt sama territooriumi), väikese produktiivsusega ja häirimise suhtes tundlik. Eestis kuulub I kaitsekategooriasse. 2018. a kinnitatud liigi tegevuskava⁸ järgi on suuremateks ohuteguriteks seniteadmata pesapaikade hävimine, pesitsusaegne häirimine ning toitumisalade hävimine ja kvaliteedi langus. Teised tegevuskavas välja toodud ohutegurid (nt lindude tahtlik tapmine) on Eestis väikses mõjuga.

---

⁵ Eelnõu kättesaadav Keskkonnaametis

⁶ file:///sise.envir.ee/Kasutajad\$/KA/48509296561/Downloads/nahkhiirlaste_tk.pdf

⁷ Paksukojalise jõekarbi (*Unio crassus*) kaitse tegevuskava, kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 19.09.2017. a käskkirjaga nr 1-1/17/327

⁸ file:///sise.envir.ee/Kasutajad\$/KA/48509296561/Downloads/vaike-konnakotka_tk.pdf

Tabel 1. Ülevaade Leebiku väike-konnakotka püsielupaiga seiretest

aasta	kommentaar
2006	1 paar, õnnestunud pesitsemine
2010	Pesas 1 poeg
2011	Pesas 1 poeg
2014	Pesas 1 lennuvõimestunud poeg
2017	Pesas 1 poeg
2018	Pesas 1 lennuvõimestunud poeg
2019	Asustatud, pesitsus ebaõnnestunud
2020	Pesa asustatud, pesitsus ebaõnnestunud

Tabel 2. Palakmäe looduslal kaitse-eesmärgiks olevate väärtuste koondtabel.

Kaitseväärtus ⁹	Seisund ¹⁰ (pindala/esindus liikkus)	Kaitse- eesmärk ¹¹	Mõjutegurid	Meetmed	Oodatav tulemus ¹²	Märkused	Panus üldpindala sse /SDF-i ¹³ (%)
Kooslused							
Jões ja ojad 3260 LoD – I, LoA – jah, HA - jah	SDF andmetel 50 ha / A Andmete kvaliteet keskmine. Võrreldes 2010. a andmetega on pindala vähenenud u 16 ha (2010. a esitatud andmed 66,3 ha, 2017. a esitatud andmed 50,4 ha). Loodusala koosseisus oleval jõelõigul on varasemalt olnud 8 paisu. Veemajanduskav	Elupaigatüübi säilitamine 50 ha.	paisutamine	<ul style="list-style-type: none"> • Eksperthinnangu tellimine paisutuse mõjust jõe elupaigatüübile ja vajalike meetmete kaardistamine. • Kalapääsu seire Tõrva paisul - positiivse mõju suurendamiseks on vajalik kalapääsu langu ühtlustamine ja ajuti liiga suure vee voolukiirusega sissevoolu- 	Heas seisus elupaika on säilinud 50 ha ulatuses. Eksperthinnang vajalikest töödest on tellitud, vajadusel meetmed rakendatud.	<ul style="list-style-type: none"> • Tõrva Veski tn paisu tehniline korrashoid, hooldamine ja seire (nõuded kirjeldatud veeloas nr L.VV/326076) <p>Koorküla Veskejärve paisul puudub 2023. a septembri seisuga veeluba paisutamiseks. RMK on paisutuse likvideerimise eelprojekti koostamise kavandanud looduskaitseliste tööde raames.</p>	0,5 / 1,5

⁹ LKS – kaitsekategooria looduskaitsealuse alusel;
KE (jah/ei) – on või ei ole kaitstava ala kaitse-eesmärk;
LoD – loodusdirektiivi lisa number;
LoA (jah/ei) – on või ei ole loodusala kaitse-eesmärk;
LiA (jah/ei) – on või ei ole linnuala kaitse-eesmärk;
LiD – linnudirektiivi lisa number.

HA (jah/ei) – on või ei ole hoiuala eesmärgiks

¹⁰ Elupaigatüübi esindusliikkus: A – väga hea, B – hea, C – arvestatav, p - potentsiaalne

¹¹ Kaitse eesmärk seatakse aastaks 2050

¹² Oodatav tulemus seatakse aastaks 2050 ja tulemusliikkust hinnatakse iga 10 aasta tagant

¹³ 2019. a loodusdirektiivi aruande andmete põhjal (<https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/habitat/report/>)

Kaitseväärtus ⁹	Seisund ¹⁰ (pindala/esindus likkus)	Kaitse- eesmärk ¹¹	Mõjutegurid	Meetmed	Oodatav tulemus ¹²	Märkused	Panus üldpindala sse /SDF-i ¹³ (%)
	a järgi on kaitsealuse jõelõigu seisund kesine (2019. a andmed).			regulaatori ümberehitus. • Koorküla Veskejärve paisul tuleb tagada kalade läbipääs.			
Lamminiidud 6450 LoD – I, LoA – jah; HA - jah	SDF andmetel 65 ha / B (andmete kvaliteet keskmise) EELISE järgi alal inventeeritud 54 ha / B	Elupaigatüübi säilitamine 54 ha	<ul style="list-style-type: none"> • kinnikasvamine • võsastumine • ligipääsetavus • andmete puudulikkus 	<ul style="list-style-type: none"> • taastamine, seejärel hooldamine 38 ha • hooldamine 22 ha • Inventeerimine 54 ha ulatuses. 	<ul style="list-style-type: none"> • Heas seisus elupaiku on säilinud 54 ha. • Andmed on registrites uuendatud 54 ha ulatuses. • Võsastunud aladele on ligipääs tagatud, alad on taastatud ja hoolduses. 	<ul style="list-style-type: none"> • Algse hinnangu puhul tegemist teadusliku veaga, kuna elupaik osaliselt inventeeritud veealadele • Taastamise mahu tegelik vajadus ja pindala selgub uuringust 	0,3-0,4 / 0,4
Liigid							
Tiigilendlane (<i>Myotis dasycneme</i>) LKS – II; LoD – II/IV; LoA – jah; HA - ei	Liik on alal esindatud, toitumisala loodusalal 7,7 ha	Toitumisala säilimine loodusalal 7,7 ha ulatuses	<ul style="list-style-type: none"> • puuduvad 	Liik lisatakse hoiuala kaitse- eesmärkidesse.	Liik on alal esindatud, toitumisala on säilinud. Liik on lisatud hoiuala kaitse- eesmärgiks.	Tiigilendlase leiukoht hõlmab muu ala hulgas Õhne jõe hoiuala (ainult veepeegel)	

Kaitseväärtus ⁹	Seisund ¹⁰ (pindala/esindus likkus)	Kaitse- eesmärk ¹¹	Mõjutegurid	Meetmed	Oodatav tulemus ¹²	Märkused	Panus üldpindala sse /SDF-i ¹³ (%)
Rohe-vesihobu (<i>Ophiogomphus cecilia</i>) LKS – III; LoD – II/IV; LoA – jah; HA - jah	SDF järgi on liik alal esindatud / EELISE järgi inventeeritud ei ole	• Andmete täpsustamine kahe jõe ulatuses.	<ul style="list-style-type: none"> • veekogu reostumine • veekogude olemuse muutumine (õgvendamine, süvendamine, tammide ehitamine vms) • mineraalse või orgaanilise hõljumirikka vee juhtimine vooluveekogusse 	<ul style="list-style-type: none"> • kaalutusotsused, vajadusel Natura hindamine • andmete täpsustamine (inventuur) 	<ul style="list-style-type: none"> • Andmed on kahe jõe osas täpsustatud. • Liik on alal esindatud. 		
Paksukojaline jõekarp (<i>Unio crassus</i>) LKS – II; LoD – II/IV; LoA – jah; HA - ei	SDF järgi on liik alal esindatud / EELISE järgi liiki alal registreeritud ei ole	Andmete täpsustamine kahe jõe ulatuses.	•	<ul style="list-style-type: none"> • Inventuur • Kui liik asustab ala, lisatakse hoiuala kaitse- eesmärkidesse. 	<ul style="list-style-type: none"> • Andmed on kahe jõe osas täpsustatud. • Kaitse-eesmärgid on vajadusel täpsustatud. 	Liigi kaitse tegevuskava viitab, et Õhne jõgi ei pruugi liigile sobida. Vajalik teha vastav uuring	
Siseriiklikud eesmärgid							
Väike- konnakotkas (<i>Clanga pomarina</i>) LKS – I, LiD – I, LoA – ei; PEP - jah	1 pesitsev paar ¹⁴ Vähemalt 6 lennu- võimestunud poega.	1 paari pesitsus- territooriumi säilimine	<ul style="list-style-type: none"> • Pesitsuspaik on rangelt kaitstud • Toitumisalad on heas seisundis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Toitumisalade hooldamine • Pesitsuspaikade range kaitse tagamine 	Ühe paari pesitsus- territoorium on säilinud.	Toitumisala kattub pärandniiduga, hooldamine vastavalt tegevuskavale.	

¹⁴ Tabel 1.

3. Kavandatavad kaitsekorralduslikud tegevused

Vajalike tegevuste tabelisse (tabel 3) on koondatud tööd, mis on vajalikud kaitse eesmärkide saavutamiseks, tabelit võidakse tulevikus täiendada.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on kaitseväärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus (taastamine, taasloomine); kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus (inventeerimine);
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele (infotahvlid, külastustaristu).

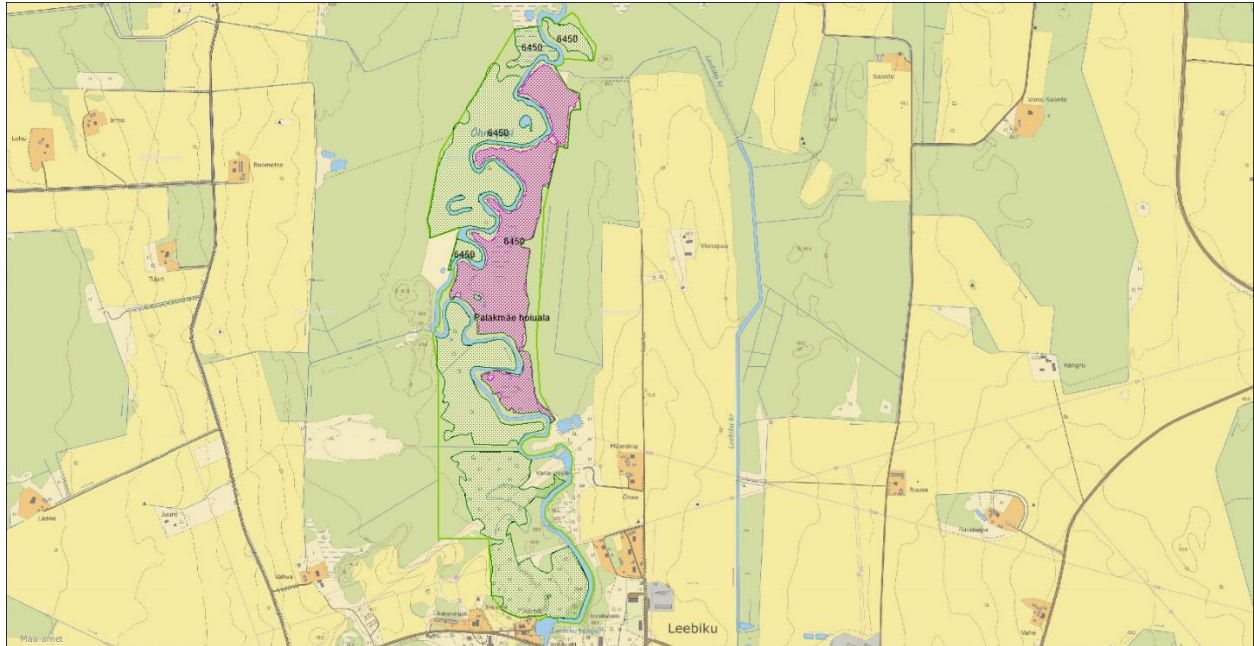
Tabel 3. Vajalikud tegevused.

Jrk	Tegevuse nimetus	Maht	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	Periood (ühekordne või korduv tegevus)
1	Natura niiduelupaikade inventuur	54 ha	Inventuur	KeA	I	2026
2	Riiklik seire (väike-konnakotkas)	1 tk	Seire	KAUR	I	üks kord kolme aasta jooksul
3	Võimalike ligipääsuteede kaardistamine		Uuring	KeA	II	2025
4	Helme jõe uuring		Uuring	KeA	I	2024
5	Lamminiitude hooldamine		Koosluse hooldustöö	RMK	I	Igal aastal
6	Paksukojalise jõekarbi uuring		Uuring	KeA	II	2025
7	Rohe-vesihobu uuring		Uuring	KeA	II	2026
8	Ligipääsude rajamine seni ligipääsematutele niitudele	<i>Vajadus selgub uuringu tulemusel</i>	Taristu rajamine	RMK	II	2026
9	Võsastunud alade taastamine	38 ha	Koosluse taastamistöö	RMK	II	2025-2026
10	Ala tähistamine	11 tk	Tähiste paigaldamine	RMK	II	2024
11	Olemasolevate tähiste hooldamine	2 tk	Tähiste hooldamine	RMK	II	2024
12	Kaitsekorralduskava andmete üle vaatamine ja vajadusel uuendamine		Tegevuskava	KeA	II	1 kord kümne aasta jooksul

Jrk	Tegevuse nimetus	Maht	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	Periood (ühekordne või korduv tegevus)
13	Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamine		Tegevuskava	KeA	I	1 kord kümne aasta jooksul
14	Kaitse-eesmärkide muutmine		Kaitse-eeskiri	KeA	I	2027

3.1. Koosluste hooldus- ja taastamistööd

2022. a seisuga on Palakmäe HA-1 hoolduses (makstakse pärandniidu hooldustoetust) olevaid pärandkooslusi u 15 ha (joonis 3). Kaardile ei ole kantud muude pindalatoetustega hooldatavaid alasid. Kokku on hoolduses alasid u 22 ha.

Joonis 3. Palakmäe hoiualal 2022. a seisuga hoolduses olevad pärandkooslused (roosa viirutus) (aluskaart: Eesti Põhikaart, Maa-ameti WMS kaardirakendus, seisuga mai 2023).

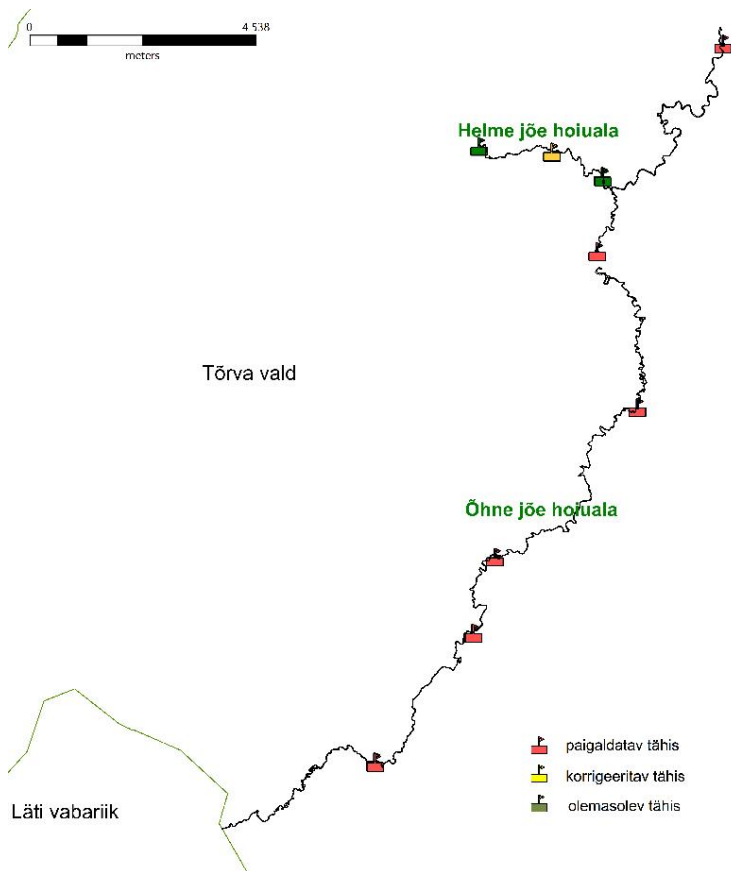
3.2. Hoiuala piiritähiste uuendamine

Palakmäe loodusalale on kokku paigaldatud 5 tähist – tähistatud on Helme jõe hoiuala. Tähisted puuduvad Palakmäe hoiualal ja Õhne jõe hoiualal. I ja II kaitsekategooria liikide püsielupaikasad ei tähistata.

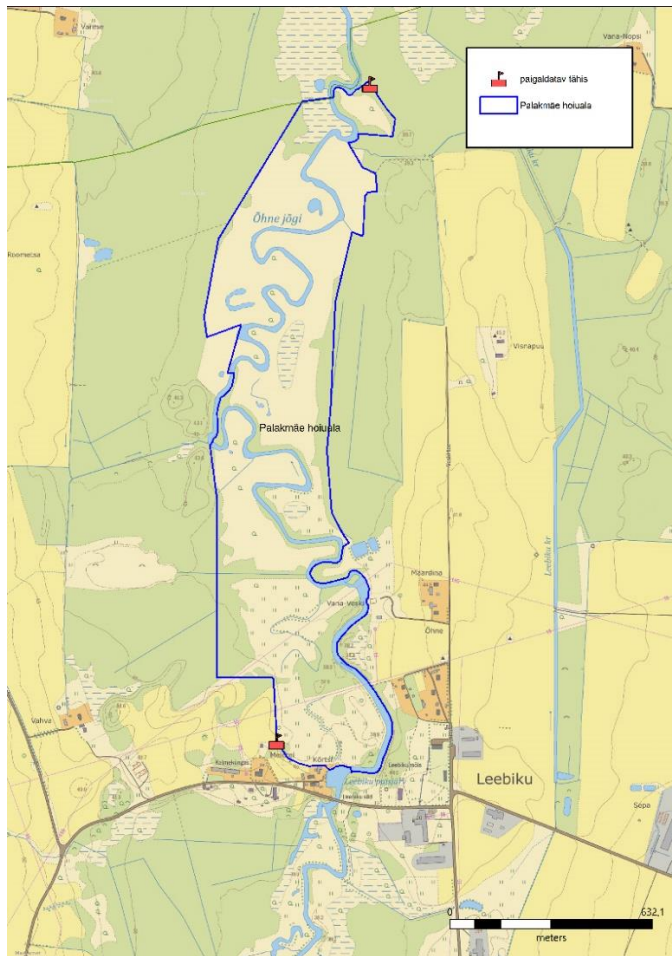
Õhne jõe hoiuala on tähistamata, kuhu on vaja paigaldada 9 tähist. Samuti on tähistamata Palakmäe hoiuala ning sinna on vaja paigaldada 2 tähist (asukohad märgitud lisas oleval kaardikihil).

Helme jõe hoiuala tähistest on vajalik 2 tähise hooldamine. Keisripalu silla juures olev tähis on vegetatsiooniperioodil nähtamatu (seda varjab võsa) ning Alaveski-Vansa tee silla juures olev tähis on pikali vajunud. Tähis on korralik ja see on vaja paigaldada uuesti (asukohad märgitud lisas oleval kaardikihil).

Tegevus kuulub II prioriteeti ja seda korraldab RMK.

Joonis 4.1. Õhne jõe hoiuala ja Helme jõe hoiuala olemasolevad ja paigaldatavad tähisted

Joonis 4.2. Palakmäe hoiualale paigaldatavad tähised (*aluskaart Maa-amet WMS teenus, 2023*)

Kasutatud allikad

- Looduskaitse seadus <https://www.riigiteataja.ee/akt/107032023078?leiaKehtiv>
- VV 15.12.2005. a määrus nr 311 „Hoiualade kaitse alla võtmine Valga maakonnas“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/108122016003?leiaKehtiv>
- VV 05.08.2004. a korraldus nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/304042017006?leiaKehtiv>
- Natura Standardandmebaas <https://natura2000.eea.europa.eu/>
- Keskkonnaportaal <https://register.keskkonnaportaal.ee/register/internationally-important-area/8950271>
- Keskkonnaministri 19.04.2010. a määrus nr 12 „Väike-konnakotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/13305116?leiaKehtiv>
- Keskkonnaministri 02.11.2022. a määrus nr 50 „Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise kord ning kaitsekorralduskava kinnitaja määramine“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/13305116?leiaKehtiv>
- EELIS (Eesti looduse infosüsteem), Keskkonnaagentuur
- Keskkonnaotsuste Infosüsteem KOTKAS (<https://kotkas.envir.ee/>)
- Nahkhiirlaste (*Vespertilinidae*) kaitse tegevuskava, kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 15.03.2017. a käskkirjaga nr 1-1/17/150
- Paksukojalise jõekarbi (*Unio crassus*) kaitse tegevuskava, kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 19.09.2017. a käskkirjaga nr 1-1/17/327
- Rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*) kaitse tegevuskava lõpparuande eelnõu, 2011, käsikiri Keskkonnaametis
- Väike-konnakotka (*Aquila pomarina*) kaitse tegevuskava, kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 26.03.2018. a käskkirjaga nr 1-1/18/138
- Luhtade hoolduskava, Pärändkoosluste kaitse Ühing (koostaja Jaak-Albert Metsoja), 2020 <https://keskkonnaamet.ee/media/1265/download>
- Õhne jõel paiknevatele Tõrva ja Leebiku paisudele kalapääsude rajamise keskkonnamõju hindamine, KMH aruanne (koostajad K&H AS, Maves AS, Inseneribüroo Urmas Nugin OÜ, Eesti Loodushoiu Keskus MTÜ, Merin AS), 2007
- Keskkonnaagentuuri koduleht <https://keskkonnaagentuur.ee/>
- Koiva vesikonna veemajanduskava 2022-2027. Keskkonnaministeerium.
Lisa 1 Meetmetabelid
(<https://kliimaministeerium.ee/veemajanduskavad-2022-2027#meetmeprogrammi-doku>)